

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
privind interpretarea unor prevederi ale art.4 din
Constituția Republicii Moldova

Nr.55 din 14.10.99

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.118-119/64 din 28.10.1999

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:

Pavel BARBALAT - președinte
Nicolae CHISEEV - judecător-raportor
Mihai COTOROBAI - judecător
Constantin LOZOVANU - judecător
Ion VASILATI - judecător-raportor

cu participarea grefierului Aliona Balaban, deputatului în Parlament Victor Cecan, președintele Comisiei pentru control și petiții, autorul sesizării, reprezentantului Parlamentului Ion Creangă, șef al sectorului relații cu autoritățile publice în Direcția juridică a Aparatului Parlamentului, reprezentantului Președintelui Republicii Moldova Raisa Grecu, șef al Serviciului acte ale Președintelui Republicii Moldova, conducându-se după art. 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. b), art. 25 lit. g) și art. 31 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul privind interpretarea unor prevederi ale art. 4 din Constituție.

Temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea deputatului Victor Cecan, depusă în conformitate cu art. 24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională.

Prin decizia Curții Constituționale din 14 aprilie 1999 sesizarea a fost acceptată pentru examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi.

În procesul examinării preliminare a sesizării Curtea Constituțională a solicitat puncte de vedere Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Externe.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorul-raportor, argumentele autorului sesizării și opiniile reprezentanților Parlamentului și Președintelui Republicii Moldova,

Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t:

1. În sesizarea sa deputatul Victor Cecan solicită interpretarea prevederilor art. 4 din Constituție "Drepturile și libertățile omului" sub următoarele aspecte:

- Ce sens comportă noțiunile "pacte" și "celelalte tratate"? Care acte internaționale, din punct de vedere constituțional, se referă la pacte și care la tratate? Care este deosebirea dintre aceste acte?

- De cînd Republica Moldova este parte la pactele și tratatele internaționale: de la data semnării sau de la data ratificării lor?

- Care autoritate publică este abilitată de a aprecia dacă o lege sau alta a Republicii Moldova nu concordă cu prevederile pactelor și tratatelor internaționale?

În scopul stabilirii voinței autentice a legislatorului asupra dispozițiilor art. 4 din Constituție, Curtea reține următoarele.

Art. 4 alin. (1) din Legea Supremă prevede că dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. Această prevedere comportă consecințe juridice, presupunînd, mai întii, că organele de drept, inclusiv Curtea Constituțională și instanțele judecătorești, în limitele competențelor ce le revin, sînt în drept să aplice în procesul examinării unor cauze concrete normele dreptului internațional în cazurile stabilite de

legislație.

Art. 4 alin. (2) din Constituție vizează corelația dintre normele dreptului internațional și dispozițiile constituționale privind drepturile fundamentate ale omului, acordând, în caz de neconcordanță, prioritate prevederilor internaționale.

Respectarea angajamentelor internaționale de către Republica Moldova este prevăzută de art. 8 din Constituție, potrivit căruia Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

Potrivit teoriei și practicii dreptului internațional, prin principii și norme unanim recunoscute ale dreptului internațional se înțeleg principiile și normele consacrate ale dreptului internațional care au caracter general și universal. Normele și principiile unanim recunoscute ale dreptului internațional sînt executorii pentru Republica Moldova în măsura în care ea și-a exprimat consimțămîntul de a fi legată prin actele internaționale respective.

Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului nu pot fi interpretate și aplicate fără recunoașterea acestor principii.

În afară de principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional parte componentă a cadrului legal al Republicii Moldova sînt și tratatele internaționale.

Prin sintagma "celelalte tratate la care Republica Moldova este parte" din art. 4 alin. (1) din Constituție, în virtutea dispozițiilor Convenției de la Viena cu privire la dreptul tratatelor internaționale, încheiată la 23 mai 1969 și ratificată de Parlamentul Republicii Moldova prin Hotărîrea nr. 1135-XII din 4 august 1992, se subînțeleg tratatele internaționale ratificate de către Republica Moldova, inclusiv tratatele internaționale la care Republica Moldova a aderat, care au devenit executorii pentru Republica Moldova.

Noțiunea de "pact", utilizată în art. 4 din Constituție, denumește un gen de tratat internațional. Noțiunea de "tratată" este generală și cuprinde toate genurile de acorduri internaționale - tratată, acord, pact, convenție, declarație, comunicat, protocol ș. a. Indiferent de denumirea lor, actele respective au aceeași putere juridică obligatorie.

În cazul în care între pactele și tratatele internaționale privind drepturile fundamentale ale omului și legile interne ale țării există neconcordanțe, organele de drept aplică normele dreptului internațional. Dispoziția constituțională despre prioritatea reglementărilor internaționale privind drepturile omului are incidență asupra legilor și asupra altor acte normative interne. Această dispoziție vizează toate legile, indiferent de data adoptării lor. De altfel, tratatele internaționale au prioritate numai asupra legilor interne, dar nu și asupra normelor constituționale.

Referitor la problema care autoritate publică din Republica Moldova are dreptul de a stabili neconcordanța între o lege a Republicii Moldova și dispozițiile pactelor și tratatelor internaționale, Curtea ține să releve că autoritățile abilitate cu negocierea și încheierea tratatelor internaționale stabilesc la etapa preliminară dacă legile interne concordă cu prevederile tratatelor internaționale. Legiuitorul, la rîndul său, de asemenea are obligația de a verifica concordanța dispozițiilor proiectelor de legi cu normele tratatelor internaționale. În cazul în care se depistează o neconcordanță între legislația internă și normele internaționale, legislația internă urmează să fie supusă revizuirii.

Pentru considerentele expuse și conducîndu-se după art. 140 din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. b), art. 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 61 și 62 din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E :

1. Prin art. 4 din Constituție se garantează nu numai drepturile și libertățile fundamentale ale omului, consacrate de Constituție, dar și

principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

Prin principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional se înțeleg principiile și normele dreptului internațional cu caracter general și universal.

2. Prin sintagma "celelalte tratate la care Republica Moldova este parte", cuprinsă în art. 4 alin. (1) din Constituție, se înțeleg tratatele internaționale ratificate de către Republica Moldova, inclusiv tratatele internaționale la care Republica Moldova a aderat, care sînt executorii pentru Republica Moldova.

3. Principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, tratatele internaționale ratificate și cele la care Republica Moldova a aderat sînt parte componentă a cadrului legal al Republicii Moldova și devin norme ale dreptului ei intern.

4. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele internaționale privind drepturile fundamentale ale omului și legile interne ale Republicii Moldova, potrivit dispozițiilor art. 4 alin. (2) din Constituție, organele de drept sînt obligate să aplice reglementările internaționale.

5. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Pavel BARBALAT

Chișinău, 14 octombrie 1999.
Nr. 55.